

Boswilgbriefwisseling

Hein Koningen, de voorzitter van Stichting Oase, en Johan Heirman, de secretaris, leggen door hun respectievelijke achtergrond wel eens andere accenten als het gaat over natuur in tuin en park. Hun hoffelijke gedachtenwisselingen zouden ook onze lezers kunnen interesseren. Wij laten u graag meelesen in hun correspondentie over de boswilg.

Hein Koningen

Beste Hein,

Ter gelegenheid van ons bezoek aan het buurtparkje in de straat van Pjotr opperde jij de idee om een boswilg vrij te stellen door een aantal jonge robinia's er omheen weg te halen, iets waar ik toen mijn twijfel bij geuit heb.

Toevallig bezocht ik enkele dagen geleden een vriend die een perceel, palend aan zijn tuin, in 2000 heeft bebost (véél te dicht, alweer!) met gemengd bosgoed (waarvan een groot % zomereik). Dit gebeurde op advies van de terzake 'bevoegde' overheidsdienst, na twee jaar wachten op spontane opslag (er was aanvankelijk gekozen voor spontane bebossing), tijdens dewelke er slechts hier en daar op het perceel enkele verspreide exemplaren schietwilg, boswilg en zwarte els waren

opgeslagen. Deze spontane opslag werd bij de actieve bebossing ontzien, en is nu dus hooguit zo'n kleine 10 jaar oud. Het viel me op dat de boswilgen allemaal door de wind uit elkaar geslagen waren, en er meer uit zagen als ordeloze hopen brandhout of stakerige pyramides dan als bomen. De schietwilgen daarentegen zijn uitgegroeid tot interessante, laag vertakte kruinen.

De zwarte elzen staan plaatselijk als haar op een hond en vormen daar een stakerig hoog ijl massief. Ik heb zelf als jonge man geschermd voor het behoud van een spontaan opgeslagen boswilg in de tuin van mijn ouders en heb toen al kunnen vaststellen dat deze pionierbomen zeer broos hout hebben en dat ze slechts een kort leven beschoren is. Niettemin, je deskundigheid kenkend en waarderend vermoed ik dat je wel een goede reden moet hebben voor je voorstel. Wellicht komt mijn weigerachtigheid voort uit het feit dat ik je achterliggende redenering niet ken. Mogelijk vind je dergelijke ontwikkelingen interessant voor de ecologische en/of visuele variatie in het geheel, voor het stimuleren van de ongelijkjarigheid, of zie je ze als een interessante mogelijkheid om al zeer snel 'speelbomen' te laten ontstaan. Uiteraard zijn dit redeneringen waar ik jou voor een stuk in zou kunnen volgen, ook al zijn dit effecten die vooral op relatief korte termijn spelen.

Hartelijke groet, Johan

Beste Johan,

Het is al weer enige tijd geleden dat je me mailde over *Salix caprea*. I.v.m. het overlijden van mijn schoonmoeder moest ik de boswilg even laten rusten. En je weet hoe dat gaat, iets dat eenmaal rust roest snel... Echter voor wij elkaar vanavond - morgen zullen zien, is hier alsnog mijn reactie. Want ik vind je schrijven heel interessant. Mijn sympathie voor de boswilg stamt, denk ik, uit mijn jeugd. In ons

land is hij zeldzaam in veen- en kleistreken, dus ook in mijn woon- / leefgebied. In de pleistocene zandstreken en de binnenduinen daarentegen komt hij vrij veel voor. In mijn jeugd maakte ik een groot deel van de aanleg van het Amsterdamse Bos (ca. 985 ha) mee. Sommige vergraven delen bleven soms jaren liggen voordat het grondwerk verder werd

Johan Heirman

afgemaakt en ze beplant werden. Op de hogere en drogere delen daarvan sloeg, temidden van andere wilgensoorten als *S. alba*, *aurita* en allerlei hybriden, heel zelden wel eens een boswilg op en dat vond ik heel interessant.

Ook wel door de zware, soms zeer donkerbruin / purper gekleurde twijgen met de grote, mannelijke katjes die eerst zo mooi zilverig zijn en dan zo mooi geel bloeien. Om die reden werd hij ook wel geteeld, voor in de bloemenwinkels. Wel erg stijf zo vond ik altijd, maar ja er was nog niet zo heel veel toen. Later, toen meer natuurlijke, "losse" vormen ingang vonden -getuige de berken-twijgen met katjes en de beukentwijgen met grote spitse knoppen voor in handgebonden, gemengde boeketten- verdwenen deze stijvelingen

naar de achtergrond. Nu zie ik ze zelden meer.

Hij hoort dus thuis op de droge tot matig vochtige, matig voedselrijke lichte gronden en groeit er op open plekken in bosgebieden, aan bosranden en op kapvlakten (aldus mijn geraadpleegde vraagbaak de Oecologische Flora), dat klopt dus heel goed met de situatie op het speelterrein bij Pjotr waar wij hem troffen.

Het is bovendien de wilg die naar mijn ervaring de meeste schaduw verdraagt -al kan de amandelwilg, *S. triandra* / *amygdalina* ook wel wat schaduw hebben-, vandaar kreeg hij later zijn huidige Nederlandse naam. Ik herinner me nog wel dat hij waterwilg heette.

Als habitus is hij interessant want als kleiner blijvende soort vormt hij toch vaak een stam, is dus nogal eens boomvormig (als je hem tenminste in zijn jeugd al niet snoeit, "terugzet", wat veel ondeskundigen zoals groenaanemers e.d. doen, het is tenslotte maar "vulhout") en als zodanig mooi te gebruiken als lager blijvende boom in / onder hoger wordend bosplantsoen. Dan vind ik hem wel heel mooi. Niet te veel maar zo hier en daar wat, bijv. als accenten.

Soms worden daarvoor soorten als aurita, cinerea, enz. gebruikt, maar die redden het natuurlijk niet.

In / tegen een bosbeplanting staat hij ook meer beschut en vooral ook op lichtere / armere grond zal hij dan minder sterk groeien en uit elkaar waaien. Ik heb van dat laatste ook hier in Amstelveen nooit wat / zoveel gemerkt. Wel teruggezette exemplaren die als terugkom-reactie geweldige scheuten geven, deze zijn dan meestal slecht vergroeid en waaien er gemakkelijk af (of worden er door erin spelende kinderen gemakkelijk afgetrapt).

Vanwege zijn schaduwtolerantie kun je hem dus best gebruiken in bosplantsoen en wanneer dan het bos regelmatig en vakkundig gesnoeid wordt -dunnen en terugzetten, maar vanzelfsprekend niet onze boswilden- zodat voldoende levensruimte en licht worden geschapen voor de blijvers, blijven de omstandigheden

voor hem gunstig en kan hij heel mooi uitgroeien. Zo vormt hij toch een wat ongewone noot in het bos. Vooral ook in streken -ik spreek steeds over stadsituaties- waar je hem weinig of niet ziet. Ikzelf vind hem het mooist in combinatie met andere pioniersoorten, zoals grijze en/of zwarte els, abelen, zwarte popels. Mooi met bijv. vogelkers (struikvormig), meidoorn en aalbes en/of zwarte bes in de ondergroei.

Nog altijd blijf ik het een interessante soort vinden, mogelijk wordt deze voorkeur altijd nog stilletjes gevoed door nostalgie uit / naar mijn jeugd

De ervaringen die jij met deze soort hebt, was / is dat op (erg) voedselrijke gronden?

Beste groeten, Hein.

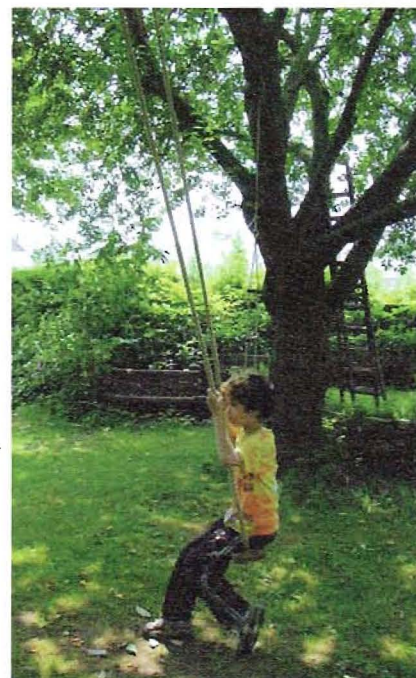
Beste Hein,

Nadat wij in Ubbergen - niet langer geleden dan gisteren - over je laatste bericht m.b.t. de boswilg debatteerden, lees ik in het driemaandelijks natuurbehoudstijdschrift "Dendriet" dat er aanwijzingen zijn dat de prachtige grote weerschijnvlinder zou zijn teruggekeerd in het zuiden van Oost-Vlaanderen, met name aan de rand van een bos in Everbeek. Dit wordt toegeschreven aan het bosrandbeheer dat er sinds enkele jaren wordt gevoerd, waarbij zich door extensief grasbeheer en gericht kapbeheer bredere mantels en zomen ontwikkelen. Nu blijkt juist de boswilg in deze mantelvegetaties de belangrijkste waardplant voor de rupsen van de grote weerschijnvlinder te zijn. Daarbij is niet elke boswilg geschikt. De bosrand-situatie is van belang, omdat vooral gedeeltelijk beschaduwde exemplaren geliefd zijn voor het afzetten van eitjes, en omdat bosranden voor de vlinders belangrijke oriëntatiestructuren vormen. Het komt me voor dat wij hiermee een stap dichterbij een vergelijk komen: boswilg ja, maar niet om het even waar: bij voorkeur in een bosrandsituatie.

Wat de bodem betreft: op de plekken waar hij door wind werd uiteengeslagen (in de voorbeelden die ik vroeger gaf) betrof het lichtjes bemeste

zandgrond en licht-lemig zand, maar ik betwijfel of de reden voor de stormschade daar te zoeken was. Mogelijk had dat meer te maken met plaatselijke wervelingen van de wind? In het geval van de bosrand in Everbeek gaat het om een heel ander bodemtype, namelijk leemgrond (of bedoelen jullie daar iets anders mee? Als wij over leem spreken bedoelen we verweerde löss). Een heel fijne reis gewenst, veel groeten ook aan Erna!

Johan

Dag Johan,

We zijn nog thuis, dus lees je me nog even. Mooi van de grote weerschijnvlinder, zo zie je maar weer: we moeten altijd optimistisch blijven.

Interessant dat leem in Vlaanderen iets anders betekent dan in Nederland. Zullen we daar maar eens een aparte boom over opzetten?

Beste groeten, Hein

Ter gelegenheid van de bestuursvergadering bezocht het bestuur van Oase de Vlindertuin in Amersfoort. Hein en Johan stonden er tenslotte allebei vol bewondering naar te kijken hoe de mooie boswilgen er precies op de plek staan waar je ze ook van nature zou verwachten.